

ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-06>
УДК 314/316:004:005:336

Карамішев Дмитро Васильович,
доктор наук з державного управління, професор,
професор закладу вищої освіти кафедри публічної політики
навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: dvk1vip@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1617-3240>

Дзюндзюк Вячеслав Борисович,
доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри публічної політики
навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: vbdzun@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0622-2600>

ЦИФРОВІ СЕРВІСИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ “ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ 2.0” У ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Подається спроба вирішення комплексної проблеми формування та реалізації державної політики цифровізації у повоєнному та післявоєнному відновленні України шляхом висвітлення практичних аспектів та ризиків використання цифрових сервісів як інструментів впровадження концепції “Громадська участь 2.0”.

З'ясовано, що дієвим інструментом розв'язання проблем повоєнного та післявоєнного відновлення України є цільовий план, спрямований на: відшкодування збитків, що завдані війною; прискорення соціально-економічного відновлення і зростання; підвищення якості життя. Стратегічні цілі щодо плану відновлення України у напрямі цифровізації передбачають наступне: формування розвиненої цифрової економіки / ІТ-індустрія; відновлення та розвиток цифрової інфраструктури; громадяни та бізнес мають доступ до якісних, доступних та зручних публічних послуг, цифрових рішень та електронної ідентифікації; посилення кібербезпеки та стійкості цифрової інфраструктури; залучення громадської ініціативи за підтримки міжнародної технічної допомоги, а також бізнес проєктів із застосуванням веб технологій.

Як цитувати: Карамішев Д. В., Дзюндзюк В. Б. Цифрові сервіси як інструменти впровадження концепції “громадська участь 2.0” у повоєнне відновлення в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2023. № 2 (63). С. 84–98. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-06>

In cites: Karamyshev, D.V., Dziundziuk, V.B. (2023). Digital services as tools for implementing the ‘public participation 2.0’ concept in post-war recovery in Ukraine. *Pressing Problems of Public Administration*, 2 (63), 84–98. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-2-06> [in Ukrainian].

© © Карамішев Д. В., Дзюндзюк В. Б., 2023

 This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Встановлено, що серед ключових проблем і пов'язаних з ними ризиків впровадження концепції "Громадська участь 2.0" та реалізації технологічних рішень на основі Web 2.0 у процесах та проєктах відновлення у воєнний і повоєнний період як на рівні держави, так і громадських ініціатив слід зосередити наголос на проблемах дублювання функціоналу різних інституцій та інформаційного контенту, а також неузгодженість взаємодії з кінцевими бенефіціарами, що призводить до надмірного регуляторного впливу, несвоєчасності оперативного прийняття рішень і реагування на запити, а також до нераціонального використання ресурсів, спрямованих на повоєнне відновлення об'єктів та інфраструктури з використанням сучасних цифрових технологій.

Доведено, що цифрові технології, зокрема технології Web 2.0 мають стати рушієм повоєнної модернізації України і особлива роль в цьому процесі належить органам публічної влади, територіальним громадам і ініціативними громадським структурам. На них покладено створення комплексних планів відновлення для своїх територій; їх виконавчі органи створюють різні дорадчі органи, комісії та консультативні ради, оскільки проєкти відновлення, які вже реалізуються, як правило підтримуються за рахунок бюджетів громад.

Запропоновано чітке розуміння, щодо подальших спроможностей використання моделі "Громадська участь 2.0" та реалізації технологічних рішень на основі Web 2.0 і Web 3.0 у процесах та проєктах відновлення у воєнний і повоєнний період в Україні, яке полягає в оптимізації та підвищенні ефективності використання цифрових сервісів та налагодження продуктивних комунікацій з громадами у вирішенні зазначених проблем.

Ключові слова: *цифрові технології; механізм управління, цифрові сервіси, публічні фінанси, місцеві бюджети, громадські сервіси; післявоєнне відновлення.*

Постановка проблеми. Цивілізаційний вибір України на користь європейського вектору розвитку обумовлює пошук дієвих мережевих моделей публічних комунікацій, а також інноваційних інструментів, що спрямовані на підвищення інституційної спроможності та ефективності діяльності органів публічної влади, цифрової трансформації публічної сфери, громадської участі у проєктах повоєнного та післявоєнного відновлення із застосуванням Web-технологій. Визначення практичних аспектів і ризиків широкого використання цифрових сервісів як інструментів впровадження концепції "Громадська участь 2.0" у повоєнне відновлення в Україні передбачає розуміння чіткого плану дій та його реалізації, у тому числі шляхом побудови глобальної системи координації процесів відновлення, а також створення відповідних інструментів, у тому числі локальних сервісів для оперативного реагування та взаємодії на різних рівнях комунікацій у публічному просторі.

З початком повномасштабної війни, реалізація концепції "Громадська участь 2.0", щодо проєктів відновлення у воєнний і повоєнний період значною мірою залежить від ресурсів, що акумулюються завдяки злагодженій координації наднаціональних, національних і регіональних інституцій, реалізації урядових програм, громадських ініціатив у т.ч. із залученням міжнародної технічної допомоги. Щодо практичних аспектів реалізації проєктів повоєнного відновлення за участі українських координуючих структур, то основним органом координації відновлення у воєнний і повоєнний період є Національна рада з відновлення України від наслідків війни, якою було підготовлено план післявоєнного відновлення України [7]. У якості суб'єктів реалізації плану відновлення за напрямом «цифровізація» вже визначені державні інституції, проактивні громадські, а також бізнесові структури [4], що передбачає реалізацію проєктів відновлення у тому числі на основі державно-приватного партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуалізація проблеми трансформації публічних інститутів та ефективності використання цифрових

інструментів в публічних комунікаціях, зокрема в проєктах громадської участі 2.0 знайшла своє відображення документах та звітах різних урядових і неурядових організацій, експертно-аналітичних центрів, інших публічних інституцій [4; 17; 18; 25; 33; 40].

Дослідженням питань діджиталізації в публічному управлінні, різних мережеских моделей публічних комунікацій, ефективності публічного управління цифровими трансформаціями, цифрової трансформації публічних інститутів, громадської участі із застосуванням Web-технологій, функціонування баз даних користувачів мереж різних рівнів, продуктивного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та інновацій, реагуванню на нові цифрові тренди в сучасному глобалізованому світі приділялася увага таких вчених: Atzori M.[11], Ball M.[12; 13], Cagnina M.[14], Chen Y.[15], Czura L.[32], Dunleavy P.[26], Estevez E.[22], Haskel J.[20], Janssen M.[22], Kud A.[23], Lapuente V.[24], Margetts H.[26], Osimo D.[16], Patel P.[15], Pereira I.[15], Phillips J.[30], Poian M.[14], Qin R.[38], Quintelier E. [35], Ryan Ph.[31], Sheridan E.[32], Theocharis Y.[35], Thomason J.[36], Waheduzzaman W.[37], Wang F.[38], Watson R.[39], Westlake S.[20], Van de Walle S.[24].

Усе це робить зазначену проблему надзвичайно актуальною та потребує чіткого визначення не лише сутності та складових реалізації державної політики діджиталізації у повоєнне та післявоєнне відновлення України, а й наукового обґрунтування дієвих інструментів підвищення ефективності використання цифрових сервісів як інструментів впровадження концепції “громадська участь 2.0” щодо розв’язання відповідних практичних завдань в умовах європейської інтеграції України та пов’язаних з цим глобальних викликів і гібридних загроз.

Метою статті є дослідження процесів формування та реалізації державної політики діджиталізації у повоєнному та післявоєнному відновленні України шляхом висвітлення практичних аспектів та ризиків використання цифрових сервісів як ефективних засобів та дієвих інструментів впровадження концепції “громадська участь 2.0”.

Застосована методологія і методи. Представлене дослідження характеризує окремі складові виконання першого етапу науково-дослідного проєкту «Впровадження концепції “Громадська участь 2.0” для відбудови міста Харкова у воєнний та повоєнний періоди», ініційованого Національним фондом досліджень України, що стосуються практичних аспектів і ризиків впровадження концепції “громадська участь 2.0” у повоєнне відновлення в Україні.

Під час проведення дослідження на першому (аналітичному) етапі було здійснено: аналіз нормативно-правового забезпечення процесів цифровізації в публічній сфері, з’ясування сутності та особливостей організації та впровадження концепції “громадська участь 2.0” в умовах воєнного стану; визначення відповідних принципів та методичних підходів. Застосовувався комплексний аналіз актів міжнародного права, нормативних документів України, даних авторитетних міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних центрів, публікацій у відкритих наукових джерелах.

Методологічний інструментарій, що використовувався для вирішення поставленої у статті мети, включає в себе застосування теоретичного і системного підходу, концептуального і функціонально-інтеграційного підходів. Застосовано комплекс методів і прийомів: логічного, спостереження, аналогії, аналізу і синтезу, індукції і дедукції, узагальнення, евристичного методу, а

також статистичного, нормативного, системного, функціонального, інституційного, інформаційно-аналітичного, нормативно-правового аналізу.

Перший етап дослідження передбачав також використання бібліографічного, семантичного й аналітичного методів – для аналізу, узагальнення та систематизації документів, що визначають стратегічні цілі та регламентують організаційні засади діяльності відповідних структур; емпіричних методів: спостереження, моделювання, прогнозування.

Виклад основного матеріалу. Проект цільового Плану відновлення України спрямований на: відшкодування збитків, що завдані війною; прискорення соціально-економічного відновлення і зростання; підвищення якості життя. Стратегічні цілі щодо плану відновлення України у напрямі цифровізації передбачають наступне: формування розвиненої цифрової економіки / ІТ-індустрія; відновлення та розвиток цифрової інфраструктури; громадяни та бізнес мають доступ до якісних, доступних та зручних публічних послуг, цифрових рішень та електронної ідентифікації; посилення кібербезпеки та стійкості цифрової інфраструктури [7].

Щодо конкретних періодів практичної реалізації плану відновлення країни з використанням цифрових технологій із залученням різних суб'єктів, включаючи у тому числі громадські ініціативи та бізнес проєкти, то вони були розподілені на три етапи. Поточний етап реалізації плану відновлення розрахований на період 2023-2025 роки і має назву "Відновлення, перезапуск економіки та інститутів". Він передбачає розв'язання 10 середньострокових завдань: розвиток електронних публічних послуг; інституційний розвиток діджиталізації; розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг ДІЯ; розвиток публічних електронних реєстрів, їх оптимізація та централізація підтримки, запровадження електронної взаємодії; удосконалення державного регулювання використання електронних довірчих послуг, створення сприятливих умов для надання та отримання послуг електронної ідентифікації; забезпечення населення доступом до швидкісного інтернету; державні інформаційні ресурси в хмарних технологіях; сприяння розвитку цифрової економіки; післявоєнне відновлення інфраструктури та економіки України відбувається за допомогою та на основі відкритих даних; розвиток потенціалу національної екосистеми кібербезпеки. Відповідно до зазначених завдань, розроблені показники їх виконання [7].

Щодо завершального етапу практичної реалізації плану відновлення, що передбачає у т.ч. залучення громадської ініціативи за підтримки міжнародної технічної допомоги, а також бізнес проєктів із застосуванням веб технологій то він позначений як етап модернізації і має назву "Структурна модернізація та повноцінна інтеграція до ЄС". Цей етап має 8 цілей і відповідних стратегічних завдань на період 2026-2032 роки: розвиток електронних публічних послуг; Україна – цифровий хаб; розвиток та поширення сучасних технологій доступу до інтернету; державно-приватне партнерство; розробка продуктів оборонного сектору України на основі використання новітніх технологій; країна інновацій; Україна – міжнародний лідер в сфері боротьби з корупцією, розвитку інститутів громадянського суспільства і відкритості публічної інформації; розвинута екосистема кібербезпеки і спроможності активного кіберзахисту.

Щодо ключових обмежень та ризиків, які супроводжують реалізацію плану відновлення у частині діджиталізації, впровадження веб-технологій у

тому числі завдяки залучення у якості суб'єктів його реалізації міжнародної технічної допомоги, що як правило здійснюється неурядовими організаціями в рамках громадських ініціатив, а також стосовно реалізації громадських ініціатив українськими стейкхолдерами. До відповідних ризиків та обмежень слід віднести наступне:

- час, ресурси, складні бюрократичні процеси;
- відтік стартапів, технологічних фахівців та кваліфікованих кадрів за кордон внаслідок воєнних дій;
- значну кількість фахівців галузі мобілізована, заміщення кваліфікованих фахівців потребує значного часу для їх підготовки;
- утруднена логістика обладнання до України, через війну імпортери присвоюють високий ступінь ризику доставки, що призводить до подорожчання вартості електронного комунікаційного обладнання;
- виробництво кабельної продукції в Україні частково зруйноване;
- через активні бойові дії руйнування мереж продовжуються, загальні обсяги руйнування мереж важко прогнозувати;
- відсутність державного регулювання ринку віртуальних активів унеможливає ведення відповідної господарської діяльності, що перешкоджає наповненню державного бюджету та сприяє продовженню функціонування ринку віртуальних активів в “тіні”;
- відсутність гарантій для ведення ІТ-діяльності в умовах воєнного стану;
- наявність репутаційних ризиків України, що пов'язані із особливостями оподаткування е-резидентів;
- агресія проти України у кіберпросторі, що вимагає реагування і обмежує ресурси на впровадження проєктів з кібербезпеки [7].

Отже, план оперативної відбудови соціальної інфраструктури України Fast Recovery – це проєкт невідкладних дій щодо відновлення критично важливої пошкоджені інфраструктури, житлового фонду, лікарень, закладів освіти і соціально значущих об'єктів житлово-комунального господарства (водопостачання, газопостачання, теплопостачання та електропостачання) на деокупованих територіях і регіонах, що постраждали від збройної агресії Російської Федерації, який презентований Урядом України на конференції в Лугано (Швейцарія) влітку 2022 року. Попередньо, загальний бюджет Fast recovery становив \$17,4 млрд” [7].

У січні 2023 року за сприянням уряду України ініційовано і організовано установче засідання Наглядової ради Координаційної платформи донорів: ініціативи, започаткованої для координації існуючих і нових механізмів підтримки бюджету, а також швидкого відновлення та реконструкції України. Міжвідомча координаційна платформа донорів набула статусу головного координаційного інструменту у поточному та повоєнному відновленні України на рівні української влади та міжнародних партнерів. Сьогодні, у процесі відновлення у воєнний і повоєнний період провідну роль відіграють Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України та Державне агентство відновлення та інфраструктурних проєктів. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури отримало неофіційну назву “Мінвідновлення”, а міністр розвитку громад, територій та інфраструктури за визначенням обіймає посаду віце-прем'єр-міністра з відновлення України.

Отже, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури є головним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у віднов-

ленні постраждалих від збройної агресії регіонів, територій та інфраструктури, яке наразі збирає запити від місцевої влади і громадськості та оцінює потреби регіонів, визначає пріоритетні проекти за стратегічними пріоритетами Уряду. Державне агентство відновлення та інфраструктурних проектів було створене на початку 2023 року і підпорядковується Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури. Воно є одним із основних суб'єктів, які займаються реалізацією проектів відновленням, та з яким вони взаємодіють найчастіше.

У січні 2023 року «Boston Consulting Group» на замовлення Європейського інвестиційного банку (однієї із основних інституцій ЄС, які залучені до відновлення України) опублікувала план «Supporting Ukraine: a study on potential recovery strategies for Ukraine» [29; 34]. Цей план примітний тим, що здійснює спробу провести кількісний аналіз для пріоритезації можливих, у т.ч. ініціатив підтримки України у процесі відновлення у воєнний і повоєнний період на основі впровадження концепції «громадська участь 2.0».

Створення цифрових продуктів (інформаційних систем) є реальним інструментом впровадження концепції «громадська участь 2.0» у процес повоєнної відбудови, що вирішує комплекс завдань та робить зазначений процес транспарентним, як для міжнародних партнерів (донорів), так і для суспільства в цілому.

Щодо створення цифрових продуктів та інформаційних систем на державному рівні та за участі міжнародних організацій, то на сьогодні основний цифровий продукт держави, у створенні якого беруть участь проактивні громадські структури і міжнародні донори – це платформа DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management) [19]. Цифрова екосистема управління відбудовою інфраструктури DREAM розробляється Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України у партнерстві з Коаліцією RISE Ukraine. Технічним розробником системи є команда Open Contracting Partnership. Методологічна підтримка надається Transparency International Україна та Офісом ефективного регулювання BRDO. Розробка фінансується Урядом Великобританії, МВФ, Світовий банк, країни G7 та інші міжнародні партнери підтримують використання системи для управління повоєнним відновленням України. Інформаційна система має на меті інтегрувати такі джерела даних, як: реєстр пошкодженого і зруйнованого майна; геоінформаційна система; галузева система управління відбудовою інфраструктури «Дія»; єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; єдина державна електронна система у сфері будівництва Prozorro; Spending.gov.ua [10].

Глобальні і авторитетні донори, такі як USAID та GIZ, які вже мають багаторічний досвід допомоги Україні також приділяють багато уваги цьому виду допомоги. Декілька провідних організацій-координаторів на рівні громадянського суспільства втілюють масштабні програми підтримки українських проактивних громадських організацій для їх участі у відбудові. Це, в першу чергу, ICAP «Єднання», Фонд «Східна Європа», Міжнародний фонд «Відродження» тощо [10].

Важливим завданням, щодо визначення практичних аспектів впровадження концепції «громадська участь 2.0» у повоєнне відновлення в Україні є конкретизація громадських ініціатив та інтегрованих механізмів їх реалізації проактивними громадськими структурами на різних рівнях активності

відповідних акторів, та координації проєктів у сфері відновлення України у воєнний і повоєнний період щодо зруйнованої та пошкодженої міської інфраструктури органами публічної влади та міжнародними інституціями. Щодо інституцій громадянського суспільства, то проактивні громадські структури також реалізують значну кількість цифрових продуктів та інформаційних систем різного масштабу та спрямування на основі концепції “Громадська участь 2.0”, що мають на меті фіксацію руйнувань та пошкоджень внаслідок бойових дій. Так, на початку червня 2023 року було презентовано онлайн-платформу для розробки завдання для комплексних планів просторового розвитку територій громад [4]. Зокрема, проєкт RebuildUA має на меті проаналізувати та візуалізувати зруйновану інфраструктуру України, поширити цю інформацію, передати результати громадам, органам державної влади і спеціалізованим фондам відновлення країни, а також зібрати доказову базу злочинів агресора [28].

Громадська організація “Електронна Україна” в рамках договору про співробітництво (партнерство) з громадською спілкою “Український фонд енергоефективності та енергозбереження” (UFEES) та світовим лідером на ринку програмного забезпечення для географічних інформаційних систем (далі – ГІС), аналізу місцезнаходження та картографування компанією E-Ukraine реалізовує спільний проєкт Оновлення України ONOVA. Ліга оновлення України у рамках відповідної громадської ініціативи створює продукт “Onova Gis Hub”, функції якого передбачають зокрема: фіксацію руйнувань; відновлення і розвиток територій і галузей у воєнний і повоєнний період відповідно до оновлених планів; прозоре залучення інвестицій на пошкоджені об’єкти; підтримку у прийнятті управлінських рішень; контроль виконання процесів оновлення об’єктів, громад, галузей, тощо, а також, можливість взаємодії з власниками зруйнованих об’єктів. Громади-учасники Ліги оновлення України Onova, що постраждали від війни активно користуються геоінформаційним порталом Onova Gis Hub, як для фіксації руйнувань, так і для створення карт руйнувань за допомогою Onova Gis Hub [27].

Схожий проєкт (“Карта Руйнувань та Відновлення”) реалізується і проактивною громадською структурою “Антикорупційний штаб”. За цим проєктом, на Karti Ruynuvannya ta Vidnovlennya накопичується інформація про всі пошкоджені чи зруйновані внаслідок російського вторгнення в Україну об’єкти цивільної інфраструктури, а також відомості щодо відновлювальних робіт. Об’єкт на карті має інформацію про його розташування (координати), адресу, орієнтовний період відновлення, дату руйнування, кошторис відновлення, фотографії до руйнування, самого руйнування та процесу відновлення у воєнний і повоєнний період і його завершення, посилання на джерело інформації про подію, про компанію, яка відновила об’єкт [6].

Проєкт від Texty.org.ua під назвою “Карта руйнувань” [21] надає можливість використання супутникових знімків та цифрових алгоритмів автоматичного визначення стану зруйнованого або пошкодженого об’єкта. Громадська організація “Housing Ukraine”, яка працює в проєкті Ради Європи “Полегшення доступу до житлових рішень для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали від збройного конфлікту, на рівні громади” [8], також розробляє цифровий картографічний реєстр для фіксації пошкоджень та моніторингу ходу відновлення у воєнний і повоєнний період. За допомогою цього сервісу передбачена можливість допомоги у відбудові будинків та стеження за процесом відновлення за участі міжнародних донорських організацій [3].

Портал EGOV є агрегатором всеукраїнських та регіональних електронних сервісів на основі відкритих даних, який використовує технології Web 2.0. Зокрема, потребує уваги мобільний Android-застосунок для iOS Lepta, призначений для взаємодопомоги під час війни на порталі EGOV. Він створений для максимально швидкої та ефективної взаємодії та взаємодопомоги між громадянами України в умовах війни. Це простий та прозорий сервіс прямої взаємодопомоги та підтримки – від українців і для українців. Він дозволяє швидко та ефективно об'єднувати всіх небайдужих – задля допомоги тим, хто дійсно потребує на неї.

Використання у застосунку Lepta технологій Web 2.0 дозволяє: створювати ініціативи та запити – для адресної підтримки тих, хто справді потребує на допомогу; надавати та отримувати необхідну підтримку – в потрібний час і потрібному місці; об'єднувати всіх небайдужих – навколо дійсно важливих потреб і викликів; бачити, хто і де потребує на допомогу навколо тебе – завдяки зручному картографічному сервісу; обмінюватись актуальною та важливою інформацією – про людей і для людей [1].

Українська неурядова платформа e-dem.ua акумулює електронні сервіси у т.ч. на основі технологій Web 2.0 і далі на Web 3.0, зокрема: сервіс “Відкрите місто” (<https://opencity.e-dem.ua/>); сервіс “Консультації з громадськістю”; сервіс “Відкрите місто” на платформі електронної демократії e-dem.ua. Сервіс “Консультації з громадськістю” активно використовує концепцію “Громадська участь 2.0”, оскільки його меседж – це консультуй владу і впливай на рішення, що стосуються тебе та життя у громаді на етапі проекту. За допомогою сервісу можна проводити: консультації: оприлюднення варіанту вирішення питання з можливістю коментування; просте опитування: запитання + закритий перелік варіантів відповіді, запитання + один варіант відповіді, запитання + кілька варіантів відповідей; складне опитування: опитувальник із можливістю редагування відповідей, із налаштуванням діапазону балів оцінки чи ранжування; обговорення нормативно-правових актів: оприлюднення нормативно-правових актів з можливістю коментування [9].

На рівні громадянського суспільства на місцевому рівні втілюються проекти цифровізації громад. Так, програма “Громада 4.0”, яка реалізується організацією SocialBoost, U-Lead з Європою та Міністерством цифрової трансформації, – це “п'ятимісячна акселераційна програма для представників органів місцевого самоврядування, що допоможе створити та імплементувати диджитальні проекти для громад задля забезпечення стійкості під час війни та потреб відбудови у майбутньому”. Програма використовує технології Web 2.0, зокрема передбачено впровадження онлайн-системи взаємодії мешканців та місцевої влади, мобільних додатків з послугами, новинних і консультаційних ботів, системи електронних черг тощо [2].

Ще один інформаційний ресурс – платформа Ecodozor [5], розробку та супровід якої здійснює Zoë Environment Network (Швейцарія). Вона передбачає регулярне акумулювання референтної інформації та наповнення сфокусованим актуальним контентом завдяки гнучким та стислим повідомленням від засобів масової інформації, органів публічної влади, наукових кіл та експертного середовища, інституцій громадянського суспільства та інших джерел з подальшим формуванням щомісячних аналітичних дайджестів, де фіксуються всі події за попередній місяць”.

Щодо ризиків реалізації проектів повоєнного відновлення на рівні громад, то на думку керівництва громад, екстенсивне відновлення у воєнний і повоєн-

ний період, без запуску економіки і створення робочих місць, не зможе повернути громадян до місць проживання. Тому, пріоритетами розвитку місцевого самоврядування є перш за все – відновлення економічної активності, створення робочих місць, відбудова доріг, транспортного сполучення, інших об'єктів інфраструктури, у тому числі критичної (водо- та теплопостачання, енергетика).

Ще одним ризиком і одночасно практичною проблемою для реалізації концепції “громадська участь 2.0” на територіях та в громадах, які постраждали від збройної агресії, без вирішення якої неможливо безпечно і якісно реалізувати проекти воєнного і повоєнного відновлення інфраструктури і подальшого розвитку – це розмінування, що потребує допомоги міжнародних партнерів, донорських і професійних організацій, що мають досвід подолання цієї проблеми, у тому числі з використанням сучасних Web-технологій, етап впровадження яких передбачає, що громадяни, які є споживачами публічних послуг, починають використовувати цифрові сервіси для безпосереднього спілкування, обговорюючи те, що їм пропонують органи місцевого самоврядування або держава.

Серйозною проблемою і запитом для суб'єктів впливу на процеси відновлення у воєнний і повоєнний період є координація і агрегування інформації про проекти та ініціативи з відновлення, що плануються або реалізуються, зокрема на основі концепції “громадська участь 2.0”. Ця потреба актуальна для публічної влади, міжнародних донорів, організацій громадянського суспільства, і передусім – ініціативних і технологічно спроможних до впровадження концепції “громадська участь 2.0” громадських структур на всіх рівнях – від державного до місцевого та рівня конкретної громади. Суттєвою є проблема дублювання допомоги, паралельної реалізації схожих за цілями та змістом проектів, нераціонального використання передусім наявних фінансових та людських ресурсів [10].

Важливою практичною проблемою на всіх рівнях, без вирішення якої неможливе як відновлення інфраструктури у воєнний і повоєнний період, так і економіки в цілому, є сфера гуманітарного розмінування територій, яка потребує реальної, у т.ч. міжнародної технічної допомоги та широкого використання сучасних Web-технологій. Щодо глобальних акторів, то Світовий банк, Європейська комісія, ООН у співробітництві із українським урядом також здійснюють оцінку втрат та потреб всієї України внаслідок війни у вигляді звітів “Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову”[40], в яких здійснюється оцінка руйнування об'єктів та інфраструктури та відповідний вплив на життєдіяльність громадян на відповідних територіях у воєнний і повоєнний період.

Значна кількість у т.ч. громадських ініціатив зосереджена на створенні геоінформаційних систем та Web-сервісів, необхідних для відновлення у воєнний і повоєнний період: нові системи створюють як владні, так і донорські інституції, у тому числі на місцевому рівні. Відповідні провайдерські проекти фокусуються як правило на документуванні руйнувань мають схожі технічні ресурси та технологічні підходи і функціонал і тому спостерігається певне дублювання їх дій на визначених територіях.

Наразі в Україні, на жаль різні державні платформи використовуватимуть інформацію про руйнування. Результатом є дублювання роботи зі створення, підтримки та наповнення ключових для відновлення реєстрів про пошкоджене майно. Слід зазначити про те, що дублювання ГІС-систем та систем реєстрації пошкодження — це проблема не лише державного сектору, оскільки проекти відновлення громад, які фінансуються донорами, також створюють схожі системи, що близькі за функціоналом і цілями. Деякі проекти викорис-

товують комерційне програмне забезпечення, що може викликати проблеми в найближчі роки, якщо проект, і, відповідно, оплата за програмне забезпечення не зможе надходити, якщо проект міжнародної технічної допомоги не буде продовжено. Тому, слід розглядати можливості надання переваги при виборі саме безкоштовним і доступним технологічним інструментам та рішенням [10].

Суттєвою складністю на рівні громад є те, що у державному Реєстрі пошкодженого та знищеного майна одні вимоги до внесення інформації, в табличках, які надходять від обласних військових адміністрацій – інші вимоги. Відсутність єдиної методології дуже заважає проводити якісну та оперативну роботу. Приміром, обрахування пошкодженого фасаду може бути як в метрах квадратних, так і у метрах кубічних. За думками експертів та посадових осіб, що є відповідальними за внесенням даних в системи пошкоджень, більш раціональніше було би мати для наповнення одне, але найбільш зручне і технологічне джерело з відкритими даними. Скоріше за все, причиною цієї ситуації є невизначеність із стратегічними підходами до обліку руйнувань та відновлення на рівні держави [10].

До ризиків впровадження концепції «громадська участь 2.0» у відновленні у военний та повоєнний періоди на рівні громад також слід віднести також те, що нині значна кількість громад, особливо у південних та східних регіонах України, нажаль залишаються в зоні небезпеки та вогневого ураження та фактично не можуть планувати комплексної відбудови. За таких умов, громадські ініціативи повоєнної відбудови українських міст мають бути побудовані на принципі пріоритетності безпеки у т.ч. стосовно функціонування і збереження розроблених ресурсів на основі хмарних технологій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Проект цільового Плану відновлення України спрямований на відшкодування збитків, що завдані війною; прискорення соціально-економічного відновлення і зростання; підвищення якості життя. Стратегічні цілі щодо плану відновлення України у напрямі цифровізації передбачають наступне: подальший розвиток цифрової економіки через IT-індустрію; відновлення та розвиток цифрової інфраструктури; громадяни та бізнес мають доступ до якісних, доступних та зручних публічних послуг, цифрових рішень та електронної ідентифікації; посилення кібербезпеки та стійкості цифрової інфраструктури; залучення громадської ініціативи за підтримки міжнародної технічної допомоги, а також бізнес проектів із застосуванням веб технологій.

Серед ключових проблем і пов'язаних з ними ризиків впровадження концепції "громадська участь 2.0" та реалізації технологічних рішень на основі Web 2.0 у процесах та проектах відновлення у военний і повоєнний період як на рівні держави, так і громадських ініціатив слід зосередити наголос на проблемах дублювання функціоналу різних інституцій та інформаційного контенту, а також неузгодженість взаємодії з кінцевими бенефіціарами, що призводить до надмірної зарегульованості, несвоечасності оперативного прийняття рішень і реагування на запити, а також до нераціонального використання ресурсів, спрямованих на повоєнне відновлення об'єктів та інфраструктури з використанням сучасних цифрових технологій.

Цифрові технології, зокрема на технології Web 2.0 і у найближчому майбутньому Web 3.0 мають стати рушієм повоєнної модернізації України і особлива роль в цьому процесі належить органам публічної влади, територіальним громадам і проактивним громадським структурам, як безпосеред-

нім суб'єктам процесів відновлення у воєнний і повоєнний період. На них покладено створення комплексних планів відновлення для своїх територій; їх виконавчі органи створюють різні дорадчі органи, комісії та консультативні ради, які ухвалюють, або сприяють у прозорому, неупередженому та фаховому ухваленні рішень про компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна, оскільки проекти відновлення, які вже реалізуються, як правило підтримуються за рахунок бюджетів громад.

Попри важливість створення моделі “громадська участь 2.0” та реалізації технологічних рішень на основі Web 2.0 і Web 3.0 у процесах та проєктах відновлення у воєнний і повоєнний період в Україні, вважаємо перспективними подальші дослідження, спрямовані на розгляд окремих питань оптимізації та підвищення ефективності використання цифрових сервісів та налагодження продуктивних комунікацій з громадами у вирішенні зазначених проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Android-застосунок Lepta, призначений для взаємодопомоги під час війни. URL: <https://egov.in.ua/services/android-zastosunok-lepta-pryznachenyj-dlia-vzaiemodopomohy-pid-chas-vijny/>
2. Громада 4.0. Створюйте проєкти цифрової трансформації громади. URL: <https://www.hromada4.org/>
3. Допомога та відбудова України – як Рада Європи використовує хмарні сервіси. 15.04.2023 р. URL: <https://gigacloud.ua/blog/kejsi/dopomoga-ta-vidbudova-ukraini-jak-rada-evropi-vikoristovue-hmarni-servisi>
4. Коваленко М. М., Дунаєв І. В. Складові публічної політики в умовах реалізації мобілізаційної моделі розвитку економіки. *Теорія та практика державного управління*. 2023. Вип. 1 (76). С. 7–25. URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/22287/20607> DOI <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-1-01>
5. Платформа Ecodozor. URL: <https://ecodozor.org/>
6. Проєкт «Карта Руйнувань та Відновлення». URL: <https://reukraine.shtab.net/about>
7. Проєкт Плану відновлення України, Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. URL: <https://recovery.gov.ua/>
8. Проєкт Рада Європи з внутрішнього переміщення надав грант на впровадження цифрової платформи зруйнованого й пошкодженого житла та житлових рішень у пілотній громаді. 31.08.2022 р. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/the-project-on-internal-displacement-has-provided-a-grant-for-developing-a-digital-platform-on-destroyed-and-damaged-houses-and-housing-solutions-on-c>
9. Щодо впровадження «Єдиної платформи місцевої електронної демократії» «e-DEM». URL: <https://consult.e-dem.ua/polls/75>
10. A study of recovery initiatives in Ukraine. KIIS. Kyiv. 2023. 232 p. URL: https://ednannia.ua/images/A_study_of_recovery_initiatives_in_Ukraine.pdf
11. Atzori M. Blockchain Technology and Decentralized Governance: Is the State Still Necessary? URL: <https://ssrn.com/abstract=2709713> DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2709713>
12. Ball M. The Metaverse: And how it will revolutionize everything. New York: Liveright, 2022. 370 p.
13. Ball M. The Metaverse: What it is, where to find it, and who will build it. Matthew L. 2020, 13 Jan. URL: <https://www.matthewball.vc/all/themetaverse>
14. Cagnina M., Poian M. How to compete in the metaverse: The business models in second life. *SSRN Electronic Journal*. 2007. Jan. 34 p. URL: <https://ssrn.com/abstract=1088779> DOI: <http://doi.org/10.2139/ssrn.1088779>
15. Chen Y., Pereira I., Patel P. Decentralized governance of digital platforms. 2020. DOI: <http://doi.org/10.1177/0149206320916755>
16. David O. Web 2.0 in Government: Why and How? Luxembourg: Office for official publications of the European Communities, 2008. 58 p. URL: <http://www.jrc.ec.europa.eu>
17. Digital Government Index: 2019 results. *OECD Public Governance Policy Papers 2020*. № 03. P. 54. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/digital-government-index_4de9f5bb-en

18. Digital Services Act: Council and European Parliament provisional agreement for making the internet a safer space for European citizens / Council of the EU. URL: www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/23/digital-services-act-council-and-european-parliament-reach-deal-on-a-safer-online-space/
19. DREAM: a digital ecosystem for accountable recovery management. URL: <https://dream.gov.ua/>
20. Haskel J., Westlake S. *Capitalism without Capital: The Rise of the Intangible Economy*. Princeton University press, 2017. 288 p. DOI: <http://doi.org/10.2307/j.ctvc77hhj>
21. Hubashov D., Drozdova Y., Kelm N. Map of destruction. Published on 21 March 2023. URL: <https://texty.org.ua/projects/109019/karta-rujnuvan/?src=main>
22. Janssen M., Estevez E. Lean government and platform-based governance—Doing more with less. 2013. DOI: [10.1016/j.giq.2012.11.003](https://doi.org/10.1016/j.giq.2012.11.003)
23. Kud A. Decentralized information platforms in public governance: reconstruction of the modern democracy or comfort blinding? *International journal of public administration*. 2021. DOI: [http://doi.org/10.1080/01900692.2021.1993905](https://doi.org/10.1080/01900692.2021.1993905)
24. Lapuente V., van de Walle S. The effects of new public management on the quality of public services. *Governance*. 2020. Vol. 3. Pp. 461–475. DOI: <https://doi.org/10.1111/gove.12502>
25. McKinsey. The rise of digital challengers: How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe? / McKinsey & Company. Budapest: McKinsey, 2022. 27 p. URL: <https://www.mckinsey.com/>
26. Margetts H., Dunleavy P. The second wave of digital-era governance. A quasiparadigm for government on the Web. *Philosophical Transactions of the Royal Society A. Mathematical, Physical and Engineering Sciences*. 2013. Vol. 371, № 1987. DOI: [http://doi.org/10.1098/rsta.2012.0382](https://doi.org/10.1098/rsta.2012.0382)
27. Onova Gis Hub. URL: <https://onova.org.ua/projects/onova-gis-hub>
28. RebuildUA. Assistance in the reconstruction of Ukraine. URL: <https://rebuildua.net/#about-us>
29. Resilience, recovery and reconstruction: Council of Europe adopts new Action Plan for Ukraine (published December 14, 2022). URL: www.coe.int/en/web/portal/-/resilience-recovery-and-reconstruction-council-of-europeadopts-new-action-plan-for-ukraine
30. Phillips J. Building a digital analytics organization: create value by integrating analytical processes, technology, and people into business operations. URL: <https://smartcurrent.com/wp-content/uploads/2017/01/building-a-digital-analytics-organization-book-sample-by-judah-phillips.pdf>
31. Ryan Ph. *Trust and Distrust in Digital Economies*. London: Routledge, 2020. 248 c.
32. Sheridan E., Czura L. Framing the future of Web 3.0. Metaverse edition. Goldman Sachs. 2021. 10 Dec. P. 2. URL: <https://www.goldmansachs.com/intelligence/pages/gs-research/framing-the-future-of-web-3.0-metaverse-edition/report.pdf>
33. Stigler Committee on Digital Platforms: final report. URL: chicagobooth.edu/-/media/research/stigler/pdfs/digital-platforms-committee-report-stigler-center
34. Supporting Ukraine: a study on potential recovery strategies for Ukraine. Published January 2023. URL: <https://media-publications.bcg.com/Supporting-Ukraine-Potential-Recovery-Strategies-Feb-2023.pdf>
35. Theocharis Y., Quintelier E. Stimulating citizenship or expanding entertainment? The effect of Facebook on adolescent participation. *New Media & Society*. 2016. Vol. 18, № 5. P. 817–836. DOI: [http://doi.org/10.1177/1461444814549006](https://doi.org/10.1177/1461444814549006)
36. Thomason, J. Metaverse, token economies, and chronic diseases. *Global Health Journal*. 2022. vol. 6, № 3, pp. 164–167. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.glohj.2022.07.001>
37. Waheduzzaman, W. Challenges in transitioning from new public management to DE-governance in a developing country context. *International Journal of Public Sector Management*. 2019. Vol. 32 No. 7. 689–705. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJPSM-02-2019-0057>
38. Wang F.-Y., Qin R., Wang X. et al. MetaSocieties in Metaverse: MetaEconomics and MetaManagement for MetaEnterprises and MetaCities. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*. 2022. Vol. 9, № 1. P. 2–7. DOI: [http://doi.org/10.1109/TCSS.2022.3145165](https://doi.org/10.1109/TCSS.2022.3145165)
39. Watson R. *Future minds: how the digital age is changing our minds, why this matters, and what we can do about it*. London-Boston, 2010. 225 c.
40. World Bank. Ukraine's needs for recovery and reconstruction are estimated at 349 billion US dollars / World Bank in Ukraine. Kyiv, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion>

Стаття надійшла до редакції 12.09.2023 р.

Стаття рекомендована до друку 25.10.2023 р.

Karamyshev D. V.,

Doctor of Sciences in Public Administration,

Full Professor of the Department of Public Policy,

*Education and Research Institute of Public Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine*

e-mail: dvk1vip@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1617-3240>

Dziundziuk V. B.,

Doctor of Sciences in Public Administration,

Chief of the Department of Public Policy,

*Education and Research Institute of Public Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine*

e-mail: vbdzun@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0622-2600>

DIGITAL SERVICES AS TOOLS FOR IMPLEMENTING THE ‘PUBLIC PARTICIPATION 2.0’ CONCEPT IN POST-WAR RECOVERY IN UKRAINE

Annotation. The article presents an attempt to solve the complex problem of the formation and implementation of the state policy of digitization in the post-war and post-war reconstruction of Ukraine by highlighting the practical aspects and risks of using digital services as tools for the implementation of the concept of “public participation 2.0”.

It was found that an effective tool for solving the problems of post-war and post-war reconstruction of Ukraine is a target plan aimed at: compensation for the losses caused by the war; acceleration of socio-economic recovery and growth; improving the quality of life. The strategic goals of the recovery plan of Ukraine in the direction of digitalization include the following: formation of a developed digital economy / IT industry; restoration and development of digital infrastructure; citizens and businesses have access to high-quality, affordable and convenient public services, digital solutions and electronic identification; strengthening cyber security and resilience of digital infrastructure; involvement of a public initiative with the support of international technical assistance, as well as business projects using web technologies.

Among the key problems and associated risks of the implementation of the concept of “Public Participation 2.0” and the implementation of technological solutions based on Web 2.0 in the processes and projects of reconstruction in the war and post-war period, the emphasis should be focused on the problems of duplicating the functionality of various institutions and information content. Authors stressed on inconsistency of interaction with the final beneficiaries, which leads to excessive regulation, untimeliness of operational decision-making and response to requests, as well as to the irrational use of resources aimed at the post-war restoration of facilities and infrastructure with using modern digital technologies.

It has been proven that digital technologies, in particular, Web 2.0 technologies, should become the driver of post-war modernization of Ukraine, and a special role in this process belongs to public authorities, territorial communities and proactive public structures, as direct subjects of reconstruction processes in the war and post-war period. They are tasked with creating comprehensive recovery plans for their territories; their executive bodies create various advisory bodies, commissions and advisory councils, which adopt, or contribute to, transparent, impartial and professional decision-making on compensation for destroyed real estate objects, since reconstruction projects that are already being implemented are usually supported by budgets communities.

A clear understanding is offered regarding the further capabilities of using the “Public Participation 2.0” model and Web 2.0-based solutions in projects of in the wartime and post-war recovery in Ukraine, which consists in optimizing and increasing efficiency of digital services and applying more productive communications with communities

Keywords: *digital technologies, management mechanism, digital services, public finances, local budgets, public services, post-war recovery.*

REFERENCES

1. Android-zastosunok Lepta, pryznachenyi dlia vzaïemodopomohy pid chas viiny. URL: <https://egov.in.ua/services/android-zastosunok-lepta-pryznachenyj-dlia-vzaïemodopomohy-pid-chas-vijny/> [in Ukrainian].

2. Hromada 4.0. Stvoriuite proiekty tsyfrovoy transformatsii hromady. URL: <https://www.hromada4.org/> [in Ukrainian].
3. Dopomoha ta vidbudova Ukrainy – yak Rada Yevropy vykorystovuie khmarni servisy. 15.04.2023 r. URL: <https://gigacloud.ua/blog/kejsi/dopomoga-ta-vidbudova-ukraini-jak-rada-evropi-vikoristovue-hmarni-servisi> [in Ukrainian].
4. Kovalenko, M.M., Dunayev, I.V. (2023). Components of public policy in the conditions of implementation of the mobilization model of economic development. *Theory and practice of public administration, is. 1 (76)*, 7–25. URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/22287/20607> DOI: <http://doi.org/10.26565/1727-6667-2023-1-01> [in Ukrainian].
5. Platforma Ecodozor. URL: <https://ecodozor.org/> [in Ukrainian].
6. Proiekt «Karta Ruinuvan ta Vidnovlennia». URL: <https://reukraine.shtab.net/about> [in Ukrainian].
7. Proiekt Planu vidnovlennia Ukrainy. (2022). Natsionalna rada z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny. URL: <https://recovery.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Proiekt Rada Yevropy z vnutrishnoho peremishchennia nadav hrant na vprovadzhennia tsyfrovoy platformy zruinovanoho y poshkodzenoho zhytla ta zhytlovykh rishen u pilotnii hromadi. 31.08.2022 r. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/the-project-on-internal-displacement-has-provided-a-grant-for-developing-a-digital-platform-on-destroyed-and-damaged-houses-and-housing-solutions-on-c> [in Ukrainian].
9. Shchodo provadzhennia «Yedynoy platformy mistsevoi elektronnoi demokratsii» «e-DEM». URL: <https://consult.e-dem.ua/polls/759>
10. A Study of Recovery Initiatives in Ukraine. (2023). KIIS. Kyiv. URL: https://ednannia.ua/images/A_study_of_recovery_initiatives_in_Ukraine.pdf
11. Atzori, M. Blockchain Technology and Decentralized Governance: Is the State Still Necessary? URL: <https://ssrn.com/abstract=2709713> DOI: <http://doi.org/10.2139/ssrn.2709713>
12. Ball, M. (2022). The Metaverse: And how it will revolutionize everything. New York: Liveright.
13. Ball, M. (2020). The Metaverse: What it is, where to find it, and who will build it. Matthew L. 13 Jan. URL: <https://www.matthewball.vc/all/themetaverse>
14. Cagnina, M.R., Poian, M. (2007). How to compete in the metaverse: The business models in second life. *SSRN Electronic Journal. Jan. 34 p.* URL: <https://ssrn.com/abstract=1088779> DOI: <http://doi.org/10.2139/ssrn.1088779>
15. Chen, Y., Pereira, I., Patel, P. (2020). Decentralized Governance of Digital Platforms. DOI: <http://doi.org/10.1177/0149206320916755>
16. David, Osimo. (2008). Web 2.0 in Government: Why and How? Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. URL: <http://www.jrc.ec.europa.eu>
17. Digital Government Index: 2019 results. OECD Public Governance Policy Papers 2020. № 03. P. 54. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/digital-government-index_4de9f5bb-en
18. Digital Services Act: Council and European Parliament provisional agreement for making the internet a safer space for European citizens / Council of the EU. URL: www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/23/digital-services-act-council-and-european-parliament-reach-deal-on-a-safer-online-space/
19. DREAM: a digital ecosystem for accountable recovery management. URL: <https://dream.gov.ua/>
20. Haskel, J., Westlake, S. (2017). Capitalism without Capital: The Rise of the Intangible Economy. Princeton University press. DOI: <http://doi.org/10.2307/j.ctvc77hhj>
21. Hubashov, D., Drozdova, Y., Kelm, N. (2023). Map of destruction. Published on 21 March 2023. URL: <https://texty.org.ua/projects/109019/karta-rujnuvan/?src=main>
22. Janssen, M., Estevez, E. (2013). Lean government and platform-based governance-Doing more with less. DOI: <http://doi.org/10.1016/j.giq.2012.11.003>
23. Kud, A.A. (2021). Decentralized information platforms in public governance: reconstruction of the modern democracy or comfort blinding? *International journal of public administration*. DOI: <http://doi.org/10.1080/01900692.2021.1993905>
24. Lapuente, V., Van de Walle, Steven. (May 13, 2020). The effects of new public management on the quality of public services. *Governance. vol. 33*. 461–475. DOI: <https://doi.org/10.1111/gove.12502>
25. McKinsey & Company (2022). The rise of digital challengers: How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe? Budapest. URL: <https://www.mckinsey.com/>
26. Margetts, H., Dunleavy, P. (2013). The second wave of digital-era governance. A quasiparadigm for government on the Web. *Philosophical Transactions of the Royal Society*

- A. Mathematical, *Physical and Engineering Sciences*, vol. 371, no 1987. DOI: <https://doi.org/10.1098/rsta.2012.0382>
27. Onova Gis Hub. URL: <https://onova.org.ua/projects/onova-gis-hub>
 28. RebuildUA. Assistance in the reconstruction of Ukraine. URL: <https://rebuildua.net/#about-us>
 29. Resilience, recovery and reconstruction: Council of Europe adopts new Action Plan for Ukraine. Published 14 December 2022. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/resilience-recovery-and-reconstruction-council-of-europeadopts-new-action-plan-for-ukraine>
 30. Phillips, J. (2014). Building a digital analytics organization: create value by integrating analytical processes, technology, and people into business operations.
 31. Ryan, Ph. (2020). Trust and Distrust in Digital Economies. London: Routledge.
 32. Sheridan, E., Ng, CFA M., Czura, L. et al. (2021). Framing the future of Web 3.0. Metaverse edition. Goldman Sachs. 10 Dec. P. 2. URL: <https://www.goldmansachs.com/intelligence/pages/gs-research/framing-the-future-of-web-3.0-metaverse-edition/report.pdf>
 33. Stigler Committee on Digital Platforms: Final Report. URL: chicagobooth.edu/-/media/research/stigler/pdfs/digital-platforms-committee-report-stigler-center
 34. Supporting Ukraine: a study on potential recovery strategies for Ukraine. Published January (2023). URL: <https://media-publications.bcg.com/Supporting-Ukraine-Potential-Recovery-Strategies-Feb-2023.pdf>
 35. Theocharis, Y., Quintelier, E. (2016). Stimulating citizenship or expanding entertainment? The effect of Facebook on adolescent participation. *New Media & Society*, vol. 18, no. 5, 817–836. DOI: <http://doi.org/10.1177/1461444814549006>
 36. Thomason, J. (2022). Metaverse, token economies, and chronic diseases. *Global Health Journal*, vol. 6, no. 3, 164–167. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.glohj.2022.07.001>
 37. Waheduzzaman, W. (2019). Challenges in transitioning from new public management to DE-governance in a developing country context. *International Journal of Public Sector Management*, vol. 32, no. 7, 689–705. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJPSM-02-2019-0057>
 38. Wang, F.-Y., Qin, R., Wang, X. et al. (2022). MetaSocieties in Metaverse: MetaEconomics and MetaManagement for MetaEnterprises and MetaCities. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, vol. 9, no. 1, 2–7. URL: <https://doi.org/10.1109/TCSS.2022.3145165>
 39. Watson, R. (2010). Future minds: how the digital age is changing our minds, why this matters, and what we can do about it. London-Boston.
 40. World Bank. (2022). Ukraine's needs for recovery and reconstruction are estimated at 349 billion US dollars. The World Bank in Ukraine. Kyiv. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion>

The article was received by the editors 12.09.2023.

The article is recommended for printing 25.10.2023.